

BAZI İSLÂM ŞEHİRLERİNDE HANGİ DEVLETLER SİKKE KESMİŞ VE BU ŞEHİRLERE NE GİBİ İSİMLER VERİLMİŞ*

İBRAHİM ARTUK-CEVRİYE ARTUK

Sikkeler, kaybolmuş eserlerin, yıkılmış olan ve izleri bile kalmamış binaların varlıklarını, devletlerin zenginliklerini, göç yollarını, şehirlerin kat'i yerlerini, devletlerin sikke kesip kesmediklerini, binaların kat'i yapılış ve onarım tarihlerini, devlet büyüklerinin yaptıkları işlerini, şehirlerde yapılmış olan şenlikleri bildirirler.

Şimdi sikkelerin bize öğrettiklerine kısaca temastan sonra, konumuza girecek olursak:

Abunan, Abavan, Mısır'da Dimyat yakınında bir şehirdir. Bu şehire Sorette denilmektedir.

Abbasiler

Medineti Abuan

Açeh, Sumatra'da

Bender el-İslâm: Selâm Limanı

Agmir, Hindistan'da bir şehirdir.

Delhi Sultanları

Mustakarru'l-hilâfe: Devlet Evi

Agra, *Ekber Abâd*, Hindistan'da Delhi Sultanları

Dâru'l-Hilâfe : Hilâfet Sarayı, evi

Dâru'l-Amân : Güven Sarayı, evi

* Konumuzun bu kısmını, Brüksel'deki "Milletlerarası Nümizmatik Kongresi"ne sunarken ileride bir kitap halinde yayımlamaya çalışacağımızı bildirmiştik. Dinleyenlerimizden bazıları da kitabı bekleyeceklerini söylemişlerdi; biz de o zaman, onlara istediklerini gerçekleştireceğimiz haberini vermiştik. Çalışmamızın mükemmel olduğunu söyleyemeyeceğiz, ama biraz olsun, bu sahada çalışanlara fayda sağladık ise sevineceğiz.

Bizlere yardımcı olan ve huzurlu, sağlıklı çalışmamızı sağlayan, değerli Prof. Dr.'lar Hüsrev Hatemi, Aytekin Erdağ, Ergin Eker, Ertuğrul Göksoy, Halil Pazarlı, Nevzat Baban, Ertuğrul Taşan, Ayten Altuntaş, Zuhâl Özaydın, Hanzâde Doğan, İbrahim Süve, Mithat Bıyıklı, İbrahim Sertel, Yahya Baca, Başhemşire İlknur Yılmaz ve arkadaşlarına ve Hemşire Emine Erol'a teşekkür etmeyi kendilerine ödenmesi gerekli bir borç biliriz.

Dâru'l-Adl : Adalet Sarayı, evi
 Mustakarru'l -Hilâfe: Hilâfet Karargâhı
 Beldetü'l-Agra: Agra Şehri
 Kal'atü'l-Agra: Agra Kalesi

Ahlat, Kara Koyunlular, İran Moğolları, Ermen Şahlar

Kubbetü'l-İslam: İslâm'ın Kubbesi

Ahmet Abâd, Bu şehir Gücerat Hindistan'dadır.

Delhi Sultanları, Gücerat Kralları
 Şehri Muazzam: Büyük Şehir
 Dâr'ül-Hilâfe: Hilâfet Sarayı
 Ziyetü'l-Bilâd: Süslü Beldeler

Ahmet Nagar, Hindistan'dan Gücerat'ta

Gücerat Kralları, Delhi Sultanları
 Şehri Mihanur: Büyük aydınlık şehir

Ahmet Şahî, Kandahar'da olup Duranî'lerin bir şehridir.

Eşrefü'l-Bilâd: Çok asil şehir

Ahsanabâd, Hindistan'da bir şehirdir.

Delhi Sultanları
 Hazret-i Ahsanabâd

Aksaray, Benî Eratna, Rum Selçukluları

Dâru'z-Zafer: Zafer Evi
 Dâru'c -Cihâd: Sava Evi
 Dâru'r-Riât: Hacı veya Kervansaray evi
 II. Kılıç Arslan'ın askerî üssü olduğu ve hayır müesseseleri kurduğu için bu unvanları almıştır.

Akşehir, Selçuklular, İran Moğolları

Dârü'l- Nüzne: Temizlik Evi

Alâiye, *Alanya*, Alâiyye Beyleri

Dâru'l- aman Alaiyye: Selâmet Şehri

Alınca, İran ve Celâyir sikkeleri basılmıştır.

Kâl'a-yı Alınca: Alınca Kalesi

Amasya, İran Moğolları, Osmanlılar

Dâru'l-izzet: Şeref Evi

Medinetü'l-Hükema: Alimeler veya hekimler şehri

Âmid (Diyarbakir) Akkoyunlular, Abbâsiler, Buveyhîler, Mervanîler, Artuklar, Eyyubîler, Osmanlılar

Kara Âmid

Dâru'l-Fahr: İftihar edilecek ev

Dâru's-Sürûr: Sevinç Evi

Dâru'l-Mahrusati Âmid: İyi korunmuş Âmid Sarayı

Ani, Celâyirîliler, İran Moğolları, İlhanlılar, Ak-koyunlular

Medineti Ani : Ani Şehri

Ankara, Rum Selçukluları, İlhanlılar, İran Moğolları, Osmanlılar

Dâru'l-hısn: Müstahkem Ev

Antakya, Abbasîler, Tulunîler, Selçuklular

Dâru's- Suger: Hudut Evi

Antalya, Anadolu Selçukluları

Medinet-i Antalya: Antalya Şehri

Dâru's- Suger: Hudut Evi

Azak, Altınordu, Osmanlılar

Azak Şehri

Azaku'l- Mahrûsa: Korunmuş Azak

Azimabâd, Hindistan'ın Delhi İmparatorluğu'ndadır.

Delhi Sultanları

Mustakarrü'l-Mülk: Hükümdar Evi

Bahavalpur, Hindistan'da Pencap bölgesinde,

Delhi Sultanları

Dâru'l- İslâm: İslâm Evi

Bağdat, Abbasî Devleti'nin merkezi olan Bağdat sulh, selâmet ve cennet anlamına gelmektedir. Bu şehrin temeli 145 (762)'de atıldı ve 146 (763)'de tamamlandı. Bu şehrin 4 kapısı vardı:

- Bir yolcu Hicaz'dan gelirse Kûfe Kapısı'ndan,
- Bau tarafından gelirse Şam Kapısı'ndan,
- Ehvaz, Basra, Vasıt Yemame ve Bahreyn'den gelirse Basra Kapısı'ndan,
- Eğer doğu tarafından gelirse Horasan Kapısı'ndan şehre girmiş olurdu.

Abbasîler, Emîrül-ümerâ, Hamdanîler, Buveyhîler, Selçuklular, Celâyirîler, Osmanlılar

Dâru'l-Selâm: Selâmet evi

Medinetü's- Selâm: Selâmet Şehri (Resmî vesika ve sikkeler üzerinde görülmektedir)

Kubbetü'l- İslâm: İslâmın kubbesi

Balansya (Valencia) İspanya'da bir şehirdir.

Amirîler, Murabitûler

Medinetü'l- Balansya: Balansya Şehri

Balsiah, İspanya'dadır.

Murabitûler

Medineti Balsiah: Balsiah Şehri

Banares, Hindistan'da,

Delhi Sultanları

Mehmet Abâd

Basra, Ermevîler, Abbasîler, Buveyhîler, Selçuklular, Mervanîler, İlhanlılar, Celâyirîler ve İran Şahları

Ümmi Bilâd: Memleketlerin Annesi

Bayburt, Anadolu ve Rum Selçukluları, Benî Eratna, İlhanlılar

Dâru'n- Necât: Kurtuluş Evi

Dâru'c-Celâl: Ululuk Evi

Maden Bayburt

Şehir Bayburt

Bedehşan, Afganistan'da

Samanîler, Çağatay Hanları, Timurîleri, İdrisîler
Beledi Rahşan

Beledi Özkent, Türkistan'dadır.

Abdülmelik b. Mervan namına sikke basılmıştır.
Fî Vilâyeti Abdülmelik
Belde-i Özkent

Belde-i Sultaniye, Marmara ile Adalar Denizi arasında bir boğaz olup uzunluk, genişlik ve tabii durumu itibarıyla dünyanın birinci boğazı sayılabilir. Boğaz güney-batıdan, kuzey-doğuya doğru 67 km. olup en dar yeri Çanakale ile Kilitbahir arasıdır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde burada gümüş (akçeler) basılmıştır.

Belgrat, Tuna ile Sava'nın birleştiği yerde, kuzey ve Orta-Avrupa'yı Karadeniz ile Ege Denizi'ne bağlayan tabii yollar üzerinde olup önemli bir şehirdir.

Osmanlılar

Belh, Horasan'da bir şehirdir.

Ermevîler, Abbasîler, Samanîler, Gaznevîler, Selçuklular, Seybanîler, Janid, Barakzai.
Medineti Belh: Belh Şehri,
Ümmi Belh: Anne Belh,
Ümmi Bilâd Belh: Beldelerin Annesi Belh

Berda'a, Ermenistan'da

Abbasîler, Celâyirîler, Sajidler, Saffarîler, İlhanlılardan Ebû Saîd Bahadır Han tarafından Medineti Berda'a- Berda'a Şehri, diye sikke basılmıştır.

Berhanpur, Hindistan'da Kandeş eyaletindedir.

Delhi İmparatorluğu
Belde-i Fâhire
Dârü's- Sürur

Bijapur, Hindistan'da Dekan bölgesinde.

Delhi Sultanları

Dârü'z-Zafer: Zafer Evi

Borgulu, Isparta'nın 40 km. kuzeyinde, havası güzel, bağlık ve bahçelik yerdir.

Burada III. Gıyaseddin Mes'ut b. Keykubat bir dirhem bastırmıştır.

Medineti Borgulu: Borgulu Şehri

Bajayah, Bicaye, Cezayir'de

Muvahhidîn, Benî Hafz, Benî Merin

Medineti Bicaya: Bicaye Şehri

Buhara, Türkistan'da Zerefşan'ın aşağı mecrası üzerinde

Abbasîler, Tahirîler, Büyük Selçuklular, Şeybanîler Harezmsâhlar, Janidler, Mangıtlar

El-Beldeti- Buhara: Buhara Şehri

El- Fahireti - Buhara: Buhara'nın gururu

Medineti- Buhara: Buhara Şehri

Şerif Buhara

Belde-i Fâhire: Övünülecek, lüks

Dâru's- Surur: Mutlu Ev

Dâru's- Saltana: Saltanat Sarayı

Dâru'n-Nasr: Başarı Şehri

Burucird, Luristan şehirlerinden biri olup Hemedan'ın güneyindedir.

Kâküvîler, Kaçarlar

Bursa, Osmanlılar

Dâru's- Saltana: Saltanat Sarayı, Evi

Bust, Afganistan'da

Tahirîler, Saffarîler

Medineti Bust: Bust şehri

Caipur, Hindistan'da

Delhi İmparatorları

Hıtta-i Müteberrike: Kutsal bölge

El- Mecid

Suvay

Canpanir, Hindistan, Gücerat'ta

Delhi Sultanları, Gücerat Kralları

Feth- Alınmış

Şehr-i Mükerrerem: Asil Şehir

Şehrü'z-Zaman: Zamanın Şehri

Cava, Malay Adalarının en büyüğüdür.

Cezireti Cavaü'l-Kebir: Büyük Ada Cava

Cey, Medineti Cey, Eski İsfahan

Abbasiler, Emeviler

Medineti Cey: Cey Şehri

Cihanabâd, Bengal'de, Delhi İmparatorluğu'na aittir.

Delhi İmparatorları

Dâru'l- Hilâfe Bengal: Halife yeri Bengal

Cizre, Mardin'in bir kazasıdır.

İlhanîler

Cezireti Ömer

Codhipur, Hind Rajputanası'nda

Delhi Sultanları

Dâru'l-tusur

Dâru'l-Mecid

Dâru'l-Mansur

Dâru'l- Hilâfe: Hilafet sarayı

Canpur, Hindistan'da,

Delhi Sultanları, Canpur Kralları

Hittati Canpur: Bölge Canpur

Dârü'l-Mansur

Dâr ü'l- Hilâfe: Hilâfet Evi

Hittat-i Müteberrike: Kutsal Bölge

Şehri Müteberrike: Kutsal Şehir

Cummun, Keşmir'de

Delhi İmparatorları

Kalemru

Dâru'l- Amân: Güven Evi

Cürcan, Taberistan'da

Abbasîler, Samanîler, Buveyhîler, Ziyarîler, İlhanlılar, Tahirîler,

Medineti Cürcan: Cürcan Şehri

Cüzcan, Horosan'da,

Gaznevîler, Ziyarîler,

Damar,-(Zamar), Yemen'de,

San'a İmamları,

Kürsi Zamar

Daniye, İspanya'da,

Daniye Kralları Muvahhidîn,

Medineti Daniye: Daniye Şehri

Dârü'l- İlm Şiraz, İran'da, İsfahan'ın güneyinde

Abbasîler, Buveyhîler, Atabeğler, İran Moğolları, Celayirler,

Timurîler, Muzafferîler, Çağataylar,

Ak-koyunlular, İran Şahları,

Medineti Şiraz: Şiraz Şehri

Dârü'l- İlm Şiraz: İlim Evi, Sarayı Şiraz

Dârü'l- Mülk Şiraz: Saltanat Sarayı Şiraz

Dahar, Hindistan'da

Delhi Kralları

Dehrz Dahar

Dihistan, Mezandaran'dadır.

İran Şahları

Beledi Dehistan: Beldi Dihistan

Delhi, Hindistan'da

Delhi Sultanları

Hazret Delhi

Dârü'l- İslâm: İslâm Sarayı, Evi

Dârü'l-Mülk: Hükümdarlık Sarayı

Devlet Abâd, Hindistan'da Dekan bölgesinde

Delhi İmparatorluğu

Taht-ı Gâh

Devlet Abâd

Diyokir, Dekan'da Delhi Sultanlığı'na bağlı bir yerdir.

Delhi Sultanları

Kubbetü'l-İslâm: İslâmın Kubbesi

Hazreti Diyokir

Kal'a Diyokir

Dımaşk (Damaskus), Abbasîler, Emevîler, Tulonîler, İhşidîler, Fatimîler,
Selçuklular, Zengîler, Eyyubîler, Bahri Memlûkler, Burcu Memlûk-
lar, Osmanlılar

Dâru'l- Bagy: Asi Ev

Dımaşku'l- Mahrûsa: Korunmuş, müstahkem

Dogam, Orta Asya'da, Nampara yakınında

Delhi Sultanları

Dârü's- Selâm: Selâmet Sarayı, Evi

Dârü'l- İslâm: İslâm Sarayı, Evi

Dârü'l- Hilâfe: Hilâfet Sarayı, Evi

Düneysir (Koçhisar, Tel- Ermen, Kızıltepe)

(Mardin'in takriben 15 km. güney batısındadır)

Burası Artukoğulları zamanında ticaret merkezi idi. Aynı zamanda
muazzam bir iskân yeri.

Artukoğulları, Mervanîler

Damgan, Kuzey-İran'da, Horasan'a giden yol üzerindedir.
İran Moğolları, Çağatay, Timurîler, İran Şahları
Medineti Damgan: Damgan Şehri

Ekber Abâd (diğer adı Agra), Hindistan'da
Delhi Sultanları
Dârü'l- Hilâfe: Hilâfet Sarayı
Mustakarru'l- Hilâfe: Hilâfet Karargâhı

Elbad (Derbed), Hazar Denizi'nin batı kıyısında, Kafkas Dağları'nın
eteğinde
Emevîler
Medineti- Babü'l- ebvâb

Elcezire, Mezopotamya'nın bir adıdır.
Emevîler, Abbasîler, Mervanîler, Hamdanîler, Zengîler, İlhanlılar,
Karakoyunlular
Medinetü'l- Cezire: El- Cezire Şehri

Ed- Deylem, Azerbaycan'da
Kürsi'd- Deylem
Kasru'd- Deylem

El- Haremeyni'-ş-Şerifeyn, Mekke ve Medine'dir.
Osmanlılar

El- Kahire (Cairo), Mısır'ın Başşehri
Fatimîler, Zengîler, Eyyubîler, Memlûkler, Osmanlılar,
Kahiretü'l- Muizziyete
Kahiretü'l- Mubareke
Kahiretü'l- Mahrûsa

El- Kitava, (Lektava), Fas'ta
Şurefai Sadiye
Hazretü'l-Kitava
Beldetü'l- Kitava: Kitava Şehri

El- Kûfe, Irak'ta, Kûfe "yuvarlak bir kum tepsi" anlamında
Emevîler, Abbasîler, Buveyhîler, Hamdanîler
Medinetü'l- Kûfe: Kûfe Şehri

El-Şaş, zamanımızda bu şehre Taşkent denilmektedir.

Abbasîler, Samanîler, Çağatay Hanları,
Beldetü'l- Şaş: Şaş Şehri,
Medineti Şaş: Şaş Şehri

Erdebil, Azerbaycan'da

Abbasîler, Benî- Saç, İlhanlılar, Çağatay, Atabeyler, Celâyirîliler,
İran Şahları
Dârü'l Erşid

Erzincan, Akkoyunlular, Benî Eratna, Celâyirîliler, Danişmentîler, İlhanlılar,
Karamanoğulları, Mengüçlüklüler, Rum Selçukluları, Timurîler,
Saltuklar, Osmanlılar

Dâru'n-Nasr: Yardıma Mazhar Ev

Erzurum, Anadolu, Selçukluları, Benî Eratna, İlhanlılar, Saltuklular, Osmanlılar

Dârü'l- Celâl- Büyüklük Evi

Esterebâd, Mazenderan'dadır.

Ziyarîler, İran Moğolları, Serbedarîler, Timurîler, İran Şahları
Dârü'l- Mü'minîn: Mü'minler Evi
Medineti Esterebâd: Esterebâd Şehri

Fas, Afrika'nın kuzey-batısında

İspanya Ermevîleri, Murabitîler, Muvahhidler, Merinler,
Mursiyeler, Osmanlılar
Hazret-i Fas
Medineti Fas: Fas Şehri

Fetih Abâd, Bengal'dedir

Delhi İmparatorları, Bengal Kralları
Dârü'n-Nasr: Yardım Evi

Fetih Pur, Hindistan'da Agra yakınındadır.

Delhi İmparatorları
Dâru's-Saltanatu'l- Fetih Pur: Saltanat Evi Pur

Firuz Abâd, Bengal'de

Bengal Kralları

Firuz Abâdi'l- Mahrusa: korunmuş Firuz Abad

El- Beldeti Firuz Abâd

Hazreti Firuz Abâd

Gazne, Afganistan'da

Gaznevîler, Harizmîler, Delhi Kralları, Barakzailer

Beldetü'l-Gazne: Gazne Şehri

Beledi Gazne

Gırnata, İspanya'da

İdrisîler, Zirîler, Benî Nasr, Benî Humud, Murabitîler

El- Hamra

Medineti-Gırnata: Gırnata Şehri

Halep, Abbasîler, Emevîler, Hemdanîler, Zengîler, Eyyubîler, Fatimîler,

Mirdasîler, Memlûllüler, Celâyirîler, Osmanlılar

Halebu'l- Mahrûsa: Korunmuş Halep

Halebu'l- Şehba: Beyaz Halep

Medineti Halep: Halep Şehri

Hamat (Hama), Suriye'de

Eyyubîler, Memlûklüler

Hamatu'l-Mahrûsa: Korunmuş Hama

Harbirt (Harput), Artuklular, Çağatay, İnan Moğolları, İlhanlılar,

Osmanlılar

Dârü'l- Fevz: Selâmet Evi

Hısın Ziyad: Ziyad Kalesi

Haydar Abâd, Hindistan'da Deccan bölgesidir.

Delhi Sultanları

Dârü'l- Cihat- Haydar Abâd

Ferhunde- Haydar Abâd

Bünyad- Haydar Abâd

Hukand, Tatory'dedir.

Mahallî Sultanlar
Dârü's- Saltanatî'l- Hukand
Lâtif- Hukand
Dârü'l- Mülk: Saltanat Sarayı

Huttan, Türkistan'da

İran Moğolları
Lâtif Huttan

Hârizm, Alunordu, Çağataylar, Timurîler

Dârü's- Saltana: Saltanat Sarayı
Dârü'l- Mübarek Hârizm
Beldetü'l-Hârizm: Hârizm Şehri
Dârü'l-İslâm Hârizm: İslâm Evi Hârizm
Madenü'l- Füzela Hârizm

Hoy, Azerbaycan'da

İran Moğolları, Altunordu, Celâyirliler, İran Şahları
Dârü's- Safa Hoy: Saga Evi Hoy

İsfahan, Abbasîler, Tahirîler, Büveyhîler, Selçuklular, İlhanlılar, Karakoyun-
lular, Timurîler, Çağatay ve İran Şahları

Dârü'l- Amân: Güven Evi
Dârü's- Saltanatî'l- İsfahan: Saltanat Evi, Sarayı İsfahan

İstanbul, Osmanlılar

Dârü's- Saltanatî'l: Aliyye Yüksek Saltanat Evi, Sarayı
Dârü's- Saltanatî'l- Seniyye
Dersaadet: Saadet Kapısı

Kâbil, Afganistan'da

Delhi İmparatorluğu, İran Şahları, Duranîler, Barakzaîler
Dârü's- Saltanatî'l-Kâbil: Saltanat Evi, Sarayı Kâbil
Dârü'l- Mülk Kâbil: Saltanat Evi Kâbil

Kal'a-i Câber, Rakka ile Balis arasında, Fırat Nehri'nin sol kıyısında bir kale
arasında, Fırat Nehri'nin sol kıyısında bir kale olup eski ismi Dev-

ser'dir. 499'da Sultan Celâlü'd-Devle Melikşah tarafından alınmıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Şah b. Kutalmış 5 Haziran 1086 senesinde Halep civarında şehadetinin karıştırılmış olmasından meydana gelen bir rivayete zemin olmuştur. Şöyleki:

Türk Mezarı, Osman Bey'in büyük babası Süleyman Şah Fırat'ı geçerken boğulup gömüldüğü yer sayılmaktadır.

Hattâ bu mezar II. Abdülhamit tarafından mükemmel bir tarzda onarılmıştır. 20 Teşrinievvel (Ekim) 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Fransa arasında imzalanan Ankara İtilâfnâmesi müzakereleri sırasında, Türk Mezarı Abidesi'nin orada bulunması dolayısıyla muahedenin 9. maddesi hükmüne göre, Türkiye sınırı 100 km. kadar uzakta ve Suriye arazisi içinde olmasına rağmen, orası Türk toprağı sayılmış ve burada muhafız bulundurmak ve bayrak çekmek hakkı Türkiye'ye verilmiştir.

Eyyubiler

Kal'atü'n-Necm, Suriye'nin kuzeyinde, Fırat Nehri'nin sağ kıyısında, Ortaçağda Mezopotamya'ya giden kervanlar buradan geçirdi.

Ünlü Köprüsü'nün Hazret-i Osman tarafından yapılmış olduğu rivayet edilmektedir.

Eyyubiler

Kal'ati Eyyub, Calatayud, İspanya'da

Calatayud Kralları (Endülüs Tevâif-i Mülûkü)

Kandahar, Afganistan'da

Timurîler, Delhi İmparatorluğu, İran Şahları

Dâru's-Saltanatı'l- Kandahar- Saltanat Evi, Sarayı Kandahar

Kayırvan (el- Kayırvan), Tunus'ta (Afrika)

Fatimiler, Ağlebîler, Benî Zirî

İzzü'l- İslâm: İslâmın izzet ve şerefi

Kâşan, İran'ın Irakı- Acem dahilinde İsfahan'a 3 günlük ve Kum'a 12 fersah uzaklıkta bulunan eski bir şehir olup Halife Harunü'r Reşid'in eşi Zübeyde tarafından ihya edilmiş olduğu söylenmektedir.

İran Moğolları, Muzafferîler, Timurîler, Çağatay Hanları, Akkoyunlular, Karakoyunlular, İran Şahları

Dârü'l- Müminîn- Kâşan: Müminler Evi Kâşan

Medineti Kâşan: Kâşan Şehri

Kaşgar, Doğu-Türkistan'ın en önemli merkezlerinden biridir.

Türkistan Hakanları, Osmanlılar, Atalikler, Çağataylar

Lâtif- Kaşgar: Hoş Kaşgar

Dâru's- Saltanati'l Kaşgar: Saltanat Evi, Sarayı Kaşgar

Kayseri, Anadolu Selçukluları, İlhanlılar, Anadolu Tevaif-i Mülûkü

Medineti Kayseriye: Kayseri Şehri

1. Dârü'l- Feth

2. Dârü'l- Mülk: Saltanat Sarayı

Birincisi, Sultan I. Alâeddin'in fetihlere burada hazırlandığı, ikincisi de Konya'dan sonra merkez olduğu için bu unvanları almıştır.

Kazvin, Irak-ı Acem'de Tahran'dan 150 km. uzaklıkta, Elburuz Dağlarının güney eteğinde, 1.320 metre yükseklikte bir şehirdir.

Abbasîler, Büveyhîler, İran Moğolları, Muzafferîler, Çağataylar, Celâyirler, Timurîler, İran Şahları

Dâru's-Saltanati'l- Kavin: Saltanat Evi, Sarayı Kazvin

Dârü'l-Bab- Kazvin

Kemah, Akkoyunlular

Dârü'l- Mescid: Mescit Evi

Keşmir, Himalaya'nın kuzey-batı kısmı üzerindedir. 135 km. uzunluk ve 32-40 km. genişliğindedir.

Keşmir Kralları, Duranîler

Hıttâ-i Keşmir: Keşmir Bölgesi

Kırım, Altınordu, Osmanlılar, Kırım Hanları

Kırımü'l- Mahrusa: Korunmuş Kırım

Beldetü'l- Kırım: Kırım Şehri

Kirman, İran'da bir eyalet merkezidir.

Abbasîler, Emevîler, Atabeğler, İlhanlılar, Muzafferîler,
Çağataylar, Timurîler, Akkoyunlular, İran Şahları
Medineti Kirman: Kirman Şehri
Beledi Kirman: Kirman Şehri
Dârü'l- Amân Kirman: Emniyet yeri Kirman

Kirmanşah, İran Yaylası'nı güney- batıya çeviren dağlar arasında bulunan bir şehir.

İran Şahları
Beldeti Kirmanşah: Kirmanşah Şehri
Dârü'd- Devleti Kirmanşah: İmparatorluk yeri Kirmanşah

Konke, İspanya'da,

Murabitler
Medineti Konke: Konke Şehri

Konya, Anadolu Selçukluları, Anadolu Tevaif-i Mülûkü, İlhanlılar, Karaman-oğulları, Anadolu Selçukluları, Osmanlılar

Dârü'l- Mülk: Saltanat Sarayı

Kortoba, İspanya'da

Abbasîler, Endülüs Emevîler, Murabitîler, Benî Cümhur
Medineti Kortoba:- Kortoba Şehri

Kum, İran'da,

Abbasîler, Samanîler, Büveyhîler, Çağataylar, Timurîler, Tahirîler,
Akkoyunlular, İran Şahları
Dârü's- Saltana Kum: Saltanat Sarayı Kum.

Lâdik, Anadolu'da, sularının güzelliği ve bolluğu, mansulatının çok ve iyi oluşu sayesinde Rum'un Anadolu Dimaşkı unvanını almıştı.

Anadolu Selçukluları, İnançoğulları
Medineti Lâdik: Lâdik Şehri

Lahcan, İran'da

Timurîler, Karakoyunlular, İran Şahları
Dârü'l- Muruz Lahcan

Lahor, Pakistan'da

İran Şahları, Delhi İmparatorluğu, Duranîler
 Dâru'l- Hilâfe Lahor: Hilâfet Evi Lahor
 Dâru's- Saltanati'l- Lahor: Saltanat Evi Lahor
 Beldeti Lahor: Lahor Şehri

Lülüe, Önceleri Bizans İmparatorluğu'nun en önemli yeri iken bugün Ulu-
kışla'nın doğusunda bulunan Hasangazi isminde bir köydür.

Anadolu Selçukluları, İran Moğolları
 Medineti Lülüe: Lülüe Şehri

Malatya, Anadolu Selçukluları, Danişmentler

Dârü'l- Rifat: Asalet ve üstünlük evi
 Medinet-i Malatya: Malatya Şehri

Mardin, Abbasîler, Artuklar, Akkoyunlular, Eyyubîler, İlhanlılar, İran Şah-
ları, Karakoyunlular, Osmanlılar

Mardinü'l-Mahrusa: Korunmuş Mardin

Medinetü'l-Atîka, Dicle Nehri'nin sağ tarafında Bağdat şehrinin bir mahal-
lesi idi. Burası Bağdat binasından evvel vardı.

Abbasîler, Emirü'l-Ümera, Emevîler

Medineti Mayorka, İspanya'nın doğu kıyası karşısında en büyük adadır.

Muvahhidîler, Mayorka Kralları
 Medineti Mayorka: Mayorka Şehri

Medinetü'l- Mütevekkiliyye, Irakı Arab'da

Abbasîler, Emirü'l-Ümera, Tahirîler
 Medinetü'l-Mütevekkiliyye: El- Mütevekkiliyye Şehri

Malka, Malaka, İspanya'da,

Hudidler, İdrisîler, Muvahhidîler, Granada Kralları
 Medineti Malka: Malka Şehri

Meraga, Azerbaycan'ın eski İdare Merkezi

Benî Saç, İlhanlılar, Celâyirler, Akkoyunlular, İran Şahları
 Medineti Meraga: Meraga Şehri
 Meragatü'l-Mâmûre

Merakeş, Fas ülkesi şehirlerindedir.

Murabitiler, Muvahhidiler, Meriniler, Muradiler, Şurefai Sadiyeler,
Şurefai Fulaliler

Medineti Merakeş: Merakeş Şehri

Merakeşü'l-Mahrusa: Korunmuş Merakeş

Merv, Türkistan'da, Büyük Selçuklular zamanında gelişti. Sultan Sencer burasını merkez yaptı.

Abbasiler, Emeviler, Tahiriler, Selçulular, Şeybaniler, Saffariler,
Timuriler, İran Şahları

Medineti Merv: Merv Şehri

Miltan, Hindistan'da, bir Arap Merkezi, Hindistan'da İsamîyetin ileri karakolu rolünü oynadı.

Delhi İmparatorları, Duraniler

Dârü'z- Zehep: Altın Evi

Dârü'l- Amân Miltan: Emniyet yeri (evi, sarayı) Miltan

Mürsiye, İspanya'da Segura (Beyaz Irak) Irmağı'nın suladığı Mürsiye bahçelerinin ortasında bir şehirdir.

Murabitiler, Muvahhidiler, Mürsiye Kralları

Medineti Mürsiye: Mürsiye Şehri

Niğde, Moğollar, Karamanoğulları

Dârü'l- Pehlvaniye: Pehlivan Evi

Nihavent, İran'ın eski Hemedan Eyâleti dahilindedir, 1931'de Fransız Arkeolog Contenau'nun yaptığı kazı sonucunda, burasının tarih öncesi devirlerden beri iskân edilmiş olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Abbasiler

Medineti Nihavent: Nihavent Şehri

Niksar, Tokat İli'ne bağlı çok şirin bir yerdir, 1083(476)'da burası Sultan

Melik Gazi tarafından alındı.

Danişmentliler, İlhanlılar

Dârü'l-İkbal Niksar: İkbal Evi Niksar

Nusaybin, Mardin'e bağlı olup 75 km. uzaklıktadır. Birinci Cihan Harbi'ni takip eden mütareke devrinde şehir İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından işgal edilmiş. Ankara Muahedesi'nin 21 Teşrinievvel (Ekim) 1921 imzasından sonra Türkiye'ye iade edilmiştir.

Abbasîler, Emevîler, Hamdanîler, Ukaylîler, Mervanîler, Zengîler, Eyyubîler, Atabeyler

Medineti Nusaybin: Nusaybin Şehri

Nişabur, Horasan'ın 4 başşehirinden (Nişabur, Merv, Herat ve Belh) en önemlisi ve Ortaçağ'da İran şehirlerinin en büyüklerinden biridir. Burası Erdeşir'in oğlu I. Şahpur tarafından kurulmuştur.

Abbasîler, Gaznevîler, Samanîler, Selçuklular, Timurîler, İran Moğolları, İran Şahları, Hârizmler

Medineti Nişabur: Nişabur Şehri

Ordu-yu Humâyûn, Osmanlı Padişahı II. Mustafa 1109 senesinde ordu ile Rusya seferine çıktığı zaman kurmuş olduğu kamptır.

Osmanlılar

Palarm, Sicilya'da,

Sicilya Kralları, Benî Ağlep

Medineti Palarm: Palarm Şehri

Patnah, Bengal'de,

Delhi İmparatorluğu

Mustakarrü'l-Mülk- Patnah: Krallığın istirahat yeri Patnah

Azim Abâd Patnah

Re'sü'l - Ayn, Türkiye Suriye arasında bir hudut şehridir.

Abbasîler

Reşt, İran'da, Gilan eyaletinin merkezidir. Doğuda, Siyahrudbar veya Saygalan ve batıda Govher-rud adını taşıyan iki küçük nehrin arasındadır.

İran Moğolları, Akkoyunlular, İran Şahları

Dârü'l- Mürz Reşt: Sınır Bölgesi Reşt

Rey (el- Muhammediye), İran'da,

758-768(141-152)'de Mehdi, Rey şehrini "Muhammediye" ismi ile yeni baştan inşa etti.

Abbasîler, Emevîler, Büyük Selçuklular, Gaznevîler, İran Moğolları

Saharnapur, Hindistan'da,

Delhi İmparatorluğu

Dâru's- Sürûr: Mutluluk Yeri

Sakaliye, Sicilya'da,

Fatimiler, Ağlebiler

Medineti Sakaliye: Sakaliye Şehri

Samasur (*Maden Samasur*), Anadolu Selçukluları,

Medineti Samsur: Samsur Şehri

Samsun, Anadolu Selçukluları, İlhanlılar,

Dâru'l- Suger: Hudut Evi

Medineti Samsun: Samsun Şehri

Sebte (*Sabta*), Afrika'nın kuzey-batısında ve kendi adı ile tanınan Cebel-i

Tarık Boğazı kıyısındadır.

Emevîler, Benî Humud, Muvahhidîler, Muravîler, Benî Merin, Hurîler,

Medineti Sebte: Sebte Şehri

Mahrusa-i Sebte: Korunmuş Sebte

Sarakusta, İspanya'da

Benî Hud, Muravîler

Medineti Sarakusta:-Sarakusta Şehri

Satganon, Bengal'dedir.

Delhi Sultanları

Hazreti Satganon

Arsa Satganon

Sebzevar, Horasan'da, Nişabur'un batısında, 103 km. uzağındadır.

İlhanîler, Serbadarîler, Timurî Vasalları

Medineti Sebzevar: Sebzevar Şehri

Semerkant, Türkistan'da,

Abbasîler, Tahirîler, Samanîler, Büyük Hakanlar, Türkistan

Hakanları, Hârizm, Timurîler, Şeybanîler

El-meşrik Semerkant

Medineti Semerkant: Semerkant Şehri

Medinetü'l- Mahfuza Semerkant: Muhafaza edilmiş şehir

Surra min raa, Irak'tadır. Bugünkü Semerra şehridir.

Abbasiler, Büveyhiler,

Surra min Mülkeha

Sağnak, Gürcistan'dadır.

Beledi Sağnak: Memleketi Sağnak

Sicilmasa, Fas'ta, Fas'ın takriben 315 km. güney-doğusunda Büyük Sahra kenarındadır.

İspanya Emevîleri, Murabîtî, Muvahhidîler,

Benî Merin.

Beledi Sicilmasa

Hazreti Sicilmasa

Medineti Sicilmasa: Sicilmasa Şehri

Simnan, İran'da, Hemedan'dan Horasan'a giden anayol üzerinde, Tahran ile Damgan arasında

Büveyhiler, Timurîler, Çağatay, İran Şahları

Medineti Simnan: Simnan Şehri

Sinop, Anadolu Selçukluları, Anadolu Tevaif-i Mülûki, İlhanlılar, İsfendiyar Oğulları

Lezûetu'l- Uşşak: Aşıklar Adası

Sipih, Dâru'n- Nasr: Yardım Evi

Dâru'l Sugr: Hudut Evi

Sircan, Kirman'a yakın bir yerdedir. Vaktiyle Kirman'ın İdare Mekezi idi.

Büveyhiler, İran Moğolları

Sivas, Anadolu Selçukluları, Altınordu İran Moğolları, Karamanlılar

Dârü'l- Ulemâ: Âlimler Evi

Dârü'l- Alâ: Yücelik Evi

Medineti- Sivas: Sivas Şehri

Siirt, İlhanlılar, Akkoyunlular,
Medineti Siirt: Siirt Şehri

Surat, Hint Cüceratı'nda
Delhi İmparatorluğu
Bender Mübarek Surat

Sunargaon, Bengal'de
Delhi Sultanları, Bengal Kralları
Hazret- Sunargaon
Celâl-Sunargaon

Sultaniye, Irak Acem'de
İlhanîler, Celâyirîler, Benî İncu, Timurîler, İran Şahları
Beledi Sultaniye
Dârü'l- Mülk Sultaniye: Saltanat Evi Sultaniye
Sultaniyetü'l-Mâmüre: Onarılmış Sultaniye

Şad-i Abâd, Hindistan'da
Malva ve Gücerat Kralları,
Dârü'l- Mülk Şad-i Abâd: Saltanat Evi Şad-i Abâd,
Hazreti- Şad-i Abâd
Celâli- Şad-i Abâd

Şah Cihan Abâd, Hindistan'da Delhi İmparatorluğu'na aittir.
Delhi İmparatorluğu
Dârü'l-Hilâfe Şah Cihan Abâd: Hilâfet merkezi Şah Cihan Abâd

Şamahi, Celâyirler, Altınordu Şirvan Şahlar, Karakoyunlular, İran Şahları,
Osmanlılar
Dâru's- Saltanatü'l- Şamahi: Saltanat Evi Şamahi

Şehristan, İlhanlılar
Ruşdu Şehristan

Talanga, Hindistan'da
Delhi Sultanları
Melik Talanga

Taberistan, Elburuz Dağları'nın kuzeyinde, İran'ın Mazenderan Eyaleti'ne verilen isimdir.

Abbasîler, İran Şahları

Dârü'l-Mülk Taberistan: Saltanat Evi Taberistan

Tağlakpur, Bengal'de

Delhi Sultanları

Arka Tağlakpur

Nüzhet Tağlakpur

İklim Tağlakpur

Tahran, Celâyirîliler, İran Şahları

Dârü's- Saltanati'l- Tahran: Saltanat Evi Tahran,

Dârü'l-Hilâfeti't-Tahran: Hilâfet Evi Tahran

Taiz, Yemen'de

Eyyubîler, Benî Resul, San'a İmamları

Hıns Taiz: Taiz Kalası

Taraz, Türkistan'da

İlğ Hanlar, Samanîler

Beledî Taraz

Tattah, Hindistan'da

Delhi Sultanları, Duranîler

Dârü'c- Cihad Tattah: Savaş Yeri Tattah

Tartusa, İspanya'da

Tartusa, Dania Kralları

Medineti Tartusa: Tartusa Şehri

Tebriz, İran'da

Dârü's-Saltanati Tebriz: Saltanat Evi Tebriz

Medineti Tebriz: Tebriz Şehri

Tekrit, Dicle'nin sağ kıyısındadır.

Medineti Tekrit: Tekrit Şehri

Tercan, Erzurum'un güney-batısındadır.

İran Moğolları

Dârü'l- Amân Tercan: Emniyet yeri Tercan

Tel Ermen, (Koçhisar, Kızıltepe), Düneysir'in doğusundadır.

Artuklar, Mervanîler,

Tiflis, Gürcistan'da

Zentler, Abbasîler, Emevîler, İran Moğolları, İran Şahları,

Osmanlılar

Şehri Tiflis

Medineti Tiflis: Tiflis Şehri

Tilimsan, Cezayir'de

Muvahhidî, Marinîler, Ziyânîler, Osmanlılar

Medineti Tilimsan: Tilimsan Şehri

Tirmiz, Özbekistan'ın güneyinde, Amuderya'nın kuzey-doğusunda

Abbasîler, Samanîler, Çağataylar, Timurîler

Medinetü'r- Rical Tirmiz: Erkekler Şehri Tirmiz

Tokat, Benî Eratna, İran Moğolları, Osmanlılar

Dâru'n- Nusret: Yardım Evi

Tuleyula, Toledo, İspanya'da Madrid'in 91 km. güney-doğusunda

İspanya Kralları, Toledo Kralları

Ucayin, Hindistan'da

Delhi Sultanları

Dâru's-Sah

Udapur, Hindistan'da

Delhi Sultanları

Mehmed Abâd

Urfa (Ruha, Edessa), Güney-doğu Anadolu'da, Diyarbakır'ın 145 km. güney batısında, 2 tepe arasındadır.

Emevîler, Abbasîler, Eyyubîler, Osmanlılar

Utrar (Otrar), Türkistan'da

İran Moğolları, Çağataylar

Medineti Utrar: Utrar Şehri

Beled Utrar

Beledeti Utrar

Yezd, İran'da, İsfahan'ın 329 km. güneydoğusunda

Timurîler, Çağataylar, Atabeğler, Akkoyunlular, İran Şahları

Dârü'l- İbade Yezd: İbadet Evi Yezd

Zehra (Ez- Zehra), İspanya'da Cordova yakınında

İspanya Emevîleri

Medinetü'z- Zehra: Zehra Şehri

Zencan, İran'da

İran Şahları

Dârü's- Saadet Zencan: Mutluluk yeri Zencan

Zerenc, Sicistan'da

Emevîler, Abbasîler, Saffarîler, Tahirîler, İran Moğolları

Medineti Zerenc: Zerenc Şehri

BİBLİYOGRAFYA

- AHMET HAMİT - MUSTAFA MUHSİ, *Türkiye Tarihi*, İstanbul, 1926.
- AHMET TEVHİT, *Meskûkât-ı Kadime-i İslamiye Kataloğu*
- ADNAN ERZİ, "Türkiye Kütüphanelerinden Notlar ve Vesikalar I", *Belleten*
Cilt XIV, Sayı 53, 1950.
- ANTONIO PRIETS, *Y. Vives les Reyes de Taifas*, Madrid, 1926.
- _____, *Daire-i el-Maarif el-İslâmiye*, Cilt 5.
- EMİR ŞEKİP ARSLAN, *Hulasat el- Tarih el-Endülüs*, Lübnan, 1983.
- E. VON ZAMBAUR, *Die Münzprägungen des Islams*, Wiesbaden, 1968.
- _____, *Hatib-i Bağdadi*, Cilt 1.
- HALİL EDHEM, "Anadolu'da İslâmi Kitabeler", *Tarih-i Osmanî Encümeni*
Mecmuası, 5, Numara 27.
- _____, *T.O.E.M.*, Cilt 1 Karamanoğulları.
- _____, *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 2,3,6,7,12/1,13.
- İBRAHİM H. KONYALI, *Alanya*, 1946.
- İBRAHİM-CEVRİYE ARTUK, *İstanbul Arkeoloji Müzesi Teşhirdeki İslâmî Sik-*
keler Kataloğu,1974.
- _____, *İbn el-Esir, el-Kâmil Fi't Tarih*, Cilt 5.
- _____, *İbn el-Batuta Seyahatnâmesi* 2. Tab'ı, 1322 Mısır Basması, Cilt 1.
- _____, *İbn el- Batuta Tuhfet el-enzar fi Garaib el- Emsar ve Acaib el-Esfar*, 2.
Tab'ı, Cilt 2, Mısır, 1322.
- İSMAİL GALİB, *Takvim-i Meskûkât-ı Selçukiyye*, 1307.
- KADI AHMET NİĞDELİ, *El-Veled el-Şefik*, Fatih Kütüphanesi, Numara 4519.
- S. LANE-POOL, *Düvel-i İslâmiye*, Mütercimi Halil Edhem, İstanbul 1927.
- _____, *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası*, Denizli.
- W.H. VALENTINE, *Modern Copper Coins of the Muhammedan States*,
London, 1911.
- _____, *Aynı Eser*, Part 1 ve 2, 1322, London, 1914.
- YAKUT-U HAMAÎ, *Mucemu'l-Buldan*, Beyrut, Darsadır, Cilt 2.